

वारुहः A bier.

वारुण a. (-णी f.) [वरुणस्येदम् अण्] 1 Belonging to Varuṇa; साक्ष्येऽनृतं वदन् पाशैर्बध्यते वारुणैश्च Ms. 8. 82; Bhāg. 10. 50. 32. -2 Dedicated or sacred to Varuṇa. -3 Given to Varuṇa. -4 Watery, marine; जानामि वारुणो-ल्लोकान् Rām. 4. 58. 13; पृथिवी पर्वता मेघा मूर्तिमन्तश्च ये परे । सर्वं तद्दारुणं ज्ञेयमापस्तस्तम्भिरे यतः ॥ Mb. 12. 183. 4. -5 Western. -णः 1 N. of one of the nine divisions of Bharatavarsa -2 An aquatic animal. -णम् 1 Water. -2 The शतभिषज् constellation; नक्षत्रे वारुणे कुर्वन् भिषकसिद्धिमवाप्नुयात् Mb. 13. 89. 12. -णः, -णम् The west. -Comp. -कर्मन् n. any work connected with the supply of water. -पाशकः a sea-monster. -व्रतम् summary or immediate action; cf. तथा पापाभिगृह्णीयाद् व्रतमेतद्धि वारुणम् Ms. 9. 308.

वारुणिः 1 N. of Agastya; अद्यापि दक्षिणोद्देशाद्दारुणिर्न विवर्तते Mb. 3. 104. 14. -2 Of Bhrigu.

वारुणी 1 The west (the quarter presided over by Varuṇa). -2 Any spirituous liquor; पयोऽपि शौण्डिकीहस्ते वारुणीत्याभिधीयते H. 3. 11; करस्पन्दोऽम्बरत्यागस्तेजोहानिः सरागता । वारुणीसंगजावस्था भानुनाप्यनुभूयते ॥ Pt. 1. 178 (where both senses are intended); Ku. 4. 12; Bhāg. 10. 65. 19. -3 The asterism शतभिषज्. -4 Dūrvā grass. -5 N. of the wife of Varuṇa. -6 A kind of Dūrvā. -7 A kind of liquor; वारुणी मदिरा पीत्वा मदोन्मथितचेतसाम् Bhāg. 1. 15. 23. -Comp. -वल्लभः an epithet of Varuṇa.

वारुण्य a. Relating to वारुणी (liquor); भवनं पश्य वारुण्यं येदेतत् सर्वकाञ्चनम् यत् प्राप्य सुरतां प्राप्ताः सुराः सुरपतेः सखे ॥ Mb. 5. 98. 14.

वारुण्डः The chief of the serpent-race. -ण्डः, -ण्डम् 1 The rheum or excretion of the eyes. -2 The ear-wax. -3 A vessel for baling water out of a boat. -4 A bucket for watering trees; L. D. B. -ण्डी A door-step.

वारुडः, -टा 1 Bank, shore. -2 The hem of a garment. -3 Fire. -4 Panel of a door.

वारुन्दी N. of a part of Bengal (and Behar) now called राजशाही.

वार्क्ष a. (-र्क्षी f.) [वृक्ष-अण्] 1 Consisting of trees. -2 Made of or belonging to a tree; वार्क्षीश्च यूपा यावन्त अश्वमेधे महामखे Mb. 7. 65. 9; Ms. 7. 70. -3 Made of bark. -र्क्षम् A forest.

वार्क्ष्य a. Made of trees. -र्क्ष्यम् An enclosure made of trees &c.

वार्णिकः A scribe, writer.

वार्तकः, वार्ताकः, वार्तीकः A kind of quail.

वार्ताकः, वार्ताकिः f., वार्ताकिन् m., वार्ताकी f., वार्ताकुः m., f. The egg-plant.

वार्तिका A kind of quail.

चं. इं. को... १०८

वार्त्त a. [वृत्ति-अण्] 1 Healthy, hale, doing well. -2 Light, weak, unsubstantial (असार). -3 Following a profession. -र्त्तम् 1 Welfare, good health; सर्वत्र नो वार्त्त-मवेहि राजन् R. 5. 13; 13. 71; स पृष्टः सर्वतो वार्त्तमाख्यद्राज्ञे न संततिम् 15. 41; Śi. 13. 68. -2 Skill, dexterity; अनुयुक्त इव स्ववार्त्तमुच्चैः Ki. 13. 34. -3 Chaff.

वार्त्ता [written also as वार्ता] 1 Staying, abiding. -2 Tidings, news, intelligence; सागरिकायाः का वार्ता Ratn. 4; अस्मिन् महामोहमये कटाहे सूर्याग्निना रात्रिदिनेन्धनेन । मासर्तुदर्वीपरि-घटनेन भूतानि कालः पचतीति वार्ता ॥ Mb. -3 Livelihood, profession. -4 Agriculture, the occupation of a Vaiśya; कृषिपाशुपाल्ये वाणिज्या च वार्ता Kau. A. 1. 4; यथा वार्तादयो ह्यर्था योगस्यार्थं न विभ्रति Bhāg 7. 15. 29; R. 16. 2; Ms. 10. 80; Y. 1. 311. -5 The egg-plant. -6 N. of Durgā. -7 (In Rhet.) The mere mention of facts without any rhetorical embellishment. -Comp. -अनुकर्षकः, -अयनः 1 a spy. -2 an emissary. -3 a news-bearer. -अवशेष a. dead, gone. -आरम्भः a commercial undertaking or business; Ms. 7. 43. -कर्मन् n. the practice of agriculture and keeping cattle; वार्ताकमेव वैश्यस्य Ms. 10. 80. -पतिः an employer. -मात्रम् 1 mere report. -2 superficial acquaintance with any subject, shallow knowledge. -वहः, हरः 1 a messenger. -2 a Chandler. -वृत्तिः 1 one who lives on agriculture. -2 a house-holder. -3 a Vaiśya. -व्यतिकरः general or common report.

वार्त्तिक a. (-की f.) [वृत्ति-ठक्] 1 Relating to news. -2 Bringing news. -3 Explanatory, glossarial. -कः 1 An emissary, a spy. -2 A husbandman (a man of the third tribe). -3 A mineralogist; L. D. B. -4 A trader, businessman. -5 A physician. -का 1 Business, trade. -2 News; कः पन्थाः का च वार्त्तिका Mb. 3. 313. 114. -कम् [वृत्तिरूपेण कृतो ग्रन्थः] An explanatory or supplementary rule which explains the meaning of that which is said, of that which is left unsaid, of that which is imperfectly said; or a rule which explains what is said or but imperfectly said and supplies omissions; उक्तानुक्तदुरुक्तार्थव्यक्ति (or चिन्ता) कारि तु वार्त्तिकम् (the term is particularly applied to the explanatory rules of Kātyāyana on Pāṇini's Sūtras). -Comp. -कारः N. of Kātyāyana.

वार्त्त्रेणः N. of Arjuna; अथ भूतानि वार्त्त्रेणशरेभ्यस्तत्र तत्रसुः Ki. 15. 1.

वार्त्त्रेण्ययः (Mīmāṃsā) A rule of interpretation according to which a detail that cannot properly find connection with the primary or main matter should be understood as belonging to a subsidiary thereof. This is an exception to the मिथोऽसम्बन्धन्याय (q. v.). This is discussed by Jaimini and Śābara at MS. 3. 1. 23.

वार्दरम् 1 Silk. -2 Water. -3 The दक्षिणार्ध conch-shell.